

nisi signa eligantur apta ad sensum exprimendum. Si ergo Deus sua inspiratione rerum et sensuum ita agit in hominem inspiratum ad scribendum, ut liber scriptus *infallibiliter vi ipsius operationis divinae* vere et sincere contineat sensa Dei, cum ipsa inspiratione cohaereat necesse est seu in ea includatur talis operatio divina, ut homo scribens non solum actu eligat, sed etiam *infallibiliter eligat signa apta* ad res et sententias inspiratas vere et sincere exprimendas, atque adeo in signorum aliorumque quae ad partem materialem pertinent, apta electione reddatur infallibilis. Profecto enim homo mente et voluntate inspiratus quidem ad sensa Dei scribenda, sed in signorum electione plene sibi permissus, maneret fallibilis in exprimendis conceptibus inspiratis; hoc autem ipso non esset infallibiliter consequens, librum sub tali inspiratione scriptum esse Scripturam *terminative* inspiratam et verbum Dei. Atqui ut crederetur esse infallibiliter verbum Dei, numquam aliud argumentum quaesitum est, quam quod scriptor humanus esset inspiratus. Sicut ergo cum inspiratione activa infallibiliter necitur *inspiratio terminativa* (inspiratum esse) ipsius operis, ita in notione inspirationis activae includitur operatio divina, qua homo efficiatur infallibilis in exprimendis conceptibus inspiratis, h. e. in ipsa aptorum signorum ac terminorum electione.

2°. Ex dictis iam patet, qualis sit haec operatio divina, quam dicimus cum inspiratione connexam. Scopus sacrorum librorum saltem in plerisque talis est, ut *formalis ratio* librorum prae hoc scopo non mutetur, si aliis vocabulis, alio stylo eadem res et sententiae exprimantur, dummodo termini qui possunt esse alii atque alii, adhibeantur idonei et rebus respondententes. Pertinet ergo saltem in plerisque non ad *rationem formalem* sed ad *rationem materialem* Scripturarum, quod sententiae his potius quam aliis terminis aequipollentibus exprimantur. « Nec putemus in verbis Scripturarum esse evangelium *sed in sensu*, non in superficie sed in medulla, non in sermonum foliis sed in radice rationis » s. Hieronym. in Gal. I. 11. 12. T. VII. p. 386. Iam vero ut quis sit auctor libri, requiritur quidem,

ut id omne quod prae libri scopo constituit eius rationem formalem, ab ipso sit tamquam ab auctore principe; non autem requiritur, ut eodem modo ab ipso sit, quod in libro prae eius scopo *materialiter* se habet, nec eius propriam rationem constituit. Ergo potest quis per alium tamquam per causam instrumentalem verissimus auctor esse libri, quin ipse terminos in individuo et stylum totamque constructionem grammaticam et rhetoricam suppeditet. Ut tamen nihilominus per suppeditationem rerum et sententiarum certum efficiatur, librum scribendum fore ipsius tamquam auctoris principis, necesse est, praecaveat errorem scribentis in electione aptorum signorum.

Ergo ex notione inspirationis seu ex eo, quod Deus est ipsa actione Dei in homines inspiratos infallibiliter certum sit, Scripturas esse libros Dei ut auctoris; a) in plerisque, ubi videlicet horum potius signorum prae aliis aequipollentibus electio *materialiter* se habet, nulla est ratio affirmandi, Deum ipsum supernaturali praeveniens actione signa et modum scribendi suppeditasse et in individuo determinasse. Est tamen b) ratio evidens affirmandi *assistentiam* Dei, qua scriptoribus humanis in ipsis eligendis signis idoneis ita aderat, ut in conceptibus inspiratis vere et sincere exprimendis essent prorsus infallibiles. c) In hac assistentia et directione quoad ipsum modum orationis includitur *gratia sermonis*, a quod quis efficaciter loquatur (scribat) ad instruendum intellectum, ad movendum affectum, ad flectendum auditorem (vel lectorem) » (1), ut eam explicat s. Thomas 2. 2. q. 117. a. 1. Si autem d) prae scopo alicuius loci vel contextus verba ipsa et stylus in individuo pertinerent ad *rationem formalem*, tum sane ex ipsa notione *inspirationis* et *auctoris libri* deduceretur, verba et stylum esse suppeditata a Deo non secus ac res et sententias. Quia vero huiusmodi formalis ratio difficillime deter-

(1) Per se patet, hanc *gratiam sermonis* pro diverso scopo librorum esse diversam, atque adeo ad ipsam *essentiam* inspirationis hoc charisma non aliter pertinere, nisi quatenus coincidit cum assistentia ad electionem locutionis sufficientis pro scopo libri.

minari potest, et singularis vis, efficacia ac profunditas ipsorum verborum, et quae Patres praedicant de valore eorundem singulorum verborum Scripturae, partim magis pertinent ad res significatas et ad verbum *formale*, et partim ex assistentia Spiritus Sancti in selectione verborum satis explicantur; propterea ex notione ipsa inspirationis, nisi aliunde probetur, divina suppeditatio verborum in individuo in locis singulis vix discerni et statui poterit.

Rerum ordo et dispositio pro diverso scopo libri aliquando constituit partem formalem et pertinet ad ipsa sensa auctoris, aliquando computatur ad stylum. Pro hac diversitate ordo rerum in priori hypothesi ad inspirationem proprie dictam, in posteriori secundum paulo ante demonstrata ad assistentiam divinam referendus erit.

3. Ex his quae diximus, tantummodo demonstratur argumento negativo, divinam suggestionem et velut dictationem verborum in individuo non esse essentialia in notione inspirationis; ac proinde talem dictationem verborum non posse colligi ex eo, quod Deus est auctor Scripturae. Ex hoc autem ipso praesumi debet, ubi non demonstratur oppositum, revera ita factum esse, et Deum qui disponit omnia suaviter, permisisse, ut homines divinis sensis iam collustrati et ad ea scribenda supernaturaliter moti, secundum diversam singulorum indolem et eruditionem ipsi sub divina assistentia reperirent et seligerent idearum inspiratarum signa. Ceterum suppetunt argumenta etiam positiva, ex quibus deducitur, saltem plerumque auctores inspiratos in verbis seligendis et in modo scribendi grammatico ac rhetorico divina assistentia tantum adiutos et munitos, non autem divinitus accepta dictatione ad unum determinatos fuisse. Argumenta haec potissima tria sunt.

a) Evidens est in libris sacris elocutionis et styli diversitas respondens diversae indoli et eruditioni scriptorum. « De Isaia sciendum, inquit s. Hieronymus, quod in sermone suo disertus est, quippe (en rationem) *ut vir nobilis et urbanae eloquentiae*, nec habens quidquam in eloquio rusticitatis admistum. » Contra « *Jeremias sermone* quidem apud Hebraeos Isaia et Osee et quibusdam aliis

prophetis videtur esse *rusticior*, sed *sensibus par*, quippe *qui eodem Spiritu prophetaverit*. Porro *simplicitas eloquii a loco et in quo natus est, accidit*. Fuit enim Anathothites, qui est usque hodie viculus » Hieronym. Praef. in Is. et Ierem.

b) Dum sacri scriptores diversi e. g. plures Evangelistae referunt non solum eandem rem gestam sed etiam eosdem sermones ab aliis e. g. a Christo Domino dictos, utuntur tamen verbis diversis, quamvis certum sit illum, cuius verba recitare se profitentur, idem non aliis et aliis verbis sed uno tantum modo dixisse. Sic verba, quibus usus est Christus in institutione ss. Eucharistiae, referunt quatuor sacri scriptores Matth. XXVI; Marc. XIV; Luc. XXII; 1. Cor. XI. Singuli autem verba eadem Christi exhibent paulo aliter atque aliter; ita tamen, ut Marcus magis conveniat cum Matthaeo, quippe qui huius Evangelium scriptum prae oculis habuisse creditur et ab eruditis probatur, vicissim Lucas propius accedat ad Paulum, cuius discipulus et sectator fuit. Huius discrepantiae rationem s. Augustinus pluribus explicat eandem, quam nos diximus (de Consens. Evangelist. l. II. n. 27. 28.). « Si ergo quaeritur, inquit, quae verba potius Ioannes Baptista dixerit, utrum quae Matthaeus, an quae Lucas eum dixisse commemorat, an quae Marcus... nullo modo hinc laborandum esse iudicat, qui prudenter intelligit, *ipsas sententias esse necessarias cognoscendae veritati, quibuslibet verbis fuerint explicatae*. Quod enim alius alium verborum ordinem tenet, non est utique contrarium; neque illud contrarium est, si alius dicit, quod alius praetermittit. *Ut enim quisque meminerat, et ut cuique cordi erat vel brevius vel prolixius, eandem tamen explicare sententiam, ita eos explicasse manifestum est.* » Obicienti forte, « Evangelistis per Spiritus Sancti potentiam id debuisse concedi, ut nec in genere verborum nec in ordine nec in numero discreparent, » respondet sanctus doctor, id fieri non debuisse tum ob alias rationes, tum « simul etiam ut, quod ad doctrinam fidei maxime pertinet, intelligeremus non tam verborum quam *verum quaerendam vel amplectendam esse veritatem*, quando

eos qui non eadem locutione utuntur, cum rebus sententisque non discrepant, in eadem veritate constitisse approbamus. » Ita Augustinus l. c.

c) Denique scriptor 2. Mach. quem sub inspiratione Spiritus Sancti scripsisse omnes catholici credimus, stylum et flexum sermonis satis manifesto sibi suaeque eruditionis modo ac facultati attribuit. « Ego quoque, ita librum concludit, in his faciam finem sermonis. Et si quidem bene et ut historiae competit, hoc et ipse velim; sin autem minus digne, concedendum est mihi » (graece: sin autem tenuiter et mediocriter, tantum assequi potui si δε εὐτελώς και μετριώς, τουτο ἐφικτον ἔν μοι) 2. Mach. XV. 39. Lege de his opusculum citatum cl. Patris Patrizi (de Scripturis divinis §. IV.) (1).

III. Reliqua quae in thesi enuntiavimus, non indigent nisi recapitulatione.

1°. Analysis testimoniorum, quae sive evangelica et apostolica sive ex ss. Patribus in superiori thesi adduximus, demonstrabit, in illis semper vel supponi vel exprimi

(1) Aliqui ex Scholasticis qui videntur asserere singulorum verborum inspirationem, non nisi modo loquendi discrepant a sententia, quam nos defendimus. Fatentur enim sufficere, ut scriptor in verbis eligendis per assistentiam Spiritus Sancti ab omni errore praeservetur. Ita Suarez de Fide disp. V. sect. 3. n. 4. 5. « Adverto, inquit, duobus modis posse intelligi singula verba Scripturae esse a Spiritu Sancto, per speciale motionem antecedentem vel tantum per assistentiam et quasi custodiam. Prior modus erit, quando Spiritus Sanctus vel imprimat conceptum verbi per species infusas saltem per accidens, vel peculiariter movendo et excitando species praesistentes... Non videtur autem necessarium, etsi eruditique quidam recentiores id contendunt, ut semper dicentur verba hoc peculiari modo. Quando enim auctor canonicus scribit aliquid, quod secundum se humanum est et subiacet sensibus, satis videtur, quod Spiritus illi specialiter assistat, et custodiat ab omni errore et falsitate et ab omnibus verbis, quae non expediunt vel decent talem Scripturam, advertendo scilicet speciali providentia omnia obiecta, quae conceptus talium verborum excitare possunt; et in reliquis permittendo, ut scriptor sua memoria et suis speciebus et sua diligentia utatur in scribendo... satis ergo est, ut uno vel altero modo iuxta exigentiam materiae verba sint a Spiritu Sancto. » Hucusque Suarez. Quoad inspirationem verborum materialium lege etiam Agobardum Lugdunensem l. contra Fregisium n. 12. 13. in Bibl. Gallandi T. XIII. p. 446.

operationem divinam tam in intellectum quam in voluntatem hominum inspiratorum. Ex una enim parte a) Deus declaratur dixisse Scripturas per prophetas; commendatur Scriptura dicta, scripta, condita, mentibus infusa a Spiritu Sancto, operatione Spiritus, gratia coelesti; sacri scriptores non arte humana opus habuisse, sed tamquam instrumenta operationi Spiritus sese permisisse dicuntur; ex parte altera b) ipsi scriptores sacri in Spiritu Sancto, inspiratione Spiritus Sancti, prophetando h. e. acti supernaturali operatione Spiritus (ὑπο πνεύματος ἁγίου φερούμενοι) sacros textus ut sunt in Scriptura, edidisse atque adeo scripsisse dicuntur; unde fit c) ut ipsi libri et textus, quos Spiritus Sanctus suo charismate inspirans homines, et homines inspirati in virtute Spiritus Sancti scripserunt, sint omnes et singuli Scriptura dicuntur inspirata (πᾶσα γράφη θεοπνεύματος) et verbum Dei. Atqui illa inspiratio activa Spiritus Sancti in homines, ut sint prophetae (sensu biblico latiori) ad scribendum verbum Dei, non potest intelligi nisi ut supernaturalis operatio in mentem ad concipiendam sensa Dei et motio in voluntatem ad eadem scribenda; nec status hic inspirationis passivae in homine propheta potest intelligi nisi ut mentis et voluntatis affectio respondens inspirationi activae, tamquam effectus suae causae; nec denique ipsum inspiratum esse Scripturae potest intelligi nisi ut terminus, quem respicit et efficit Spiritus inspirans per hominem in mente et voluntate inspiratum. Porro d) haec analysis operationis duplicis aliquando diserte ab ipsis Patribus instituitur, ut quando sacri scriptores tum scribenda a Christo capite (illustratione mentis) cognovisse dicuntur, tum Christus dicitur eis tamquam suis manibus, quod scriberent, (motione voluntatis) imperasse.

2°. Cur inspiratio dicatur charisma, satis per se evidens est, cum sit donum spirituale indebitum ac supernaturale. Aequae constat, eam pertinere ad charismata, quae nomine generico sed significatione specifica dicuntur gratis data. Revocatur enim ad donum prophetiae generice acceptae (cf. Suarez de Fide disp. VIII. sect. 4. n. 6.), et con-

cessa est non ad personalem sanctificationem accipientis, sed ad sanctificationem ac supernaturalem fructum aliorum et totius Ecclesiae (cf. S. Th. 1. 2. q. 111. a. 1.).

Corollarium 1. Patrum doctrina qua ab inspiratis scriptoribus artem humanam in scribendo excludunt, et eorum aliqui Spiritus Sancti operationem ad omnem apicem Scripturarum protendi affirmant, tantummodo demonstrat ideas et sententias esse a Deo inspiratas in ordine ad scribendum, hisque exprimendis nulla signa, quibus aliud significaretur quam Deus voluit, sed ubique signa idonea fuisse adhibita sub assistentia Spiritus Sancti; non autem significat, singula vocabula eodem modo ut sensa esse inspirata. Ex parte vero altera scriptorum sacrorum labor et industria ac studium res scribendas investigandi ex documentis et testibus, immo et excusationes de styli ac sermonis tenuitate ostendunt quidem, homines inspiratos non mortua sed viventia et rationalia fuisse instrumenta, qui et ipsi aliquid agerent; non tamen ostendunt, divinam inspirationem eis defuisse. Potest haec res commode illustrari ex modo, quo Deus generatim in ordine gratiae agere solet. Ad praeparandam et conferendam gratiam hominibus potest et solet Deus etiam uti instrumentis externis et sensibilibus (cuiusmodi sunt omnia media sensibilia salutis in Ecclesia, et inter haec ipsa sacramenta). Praeterea per gratiam elevat et viribus supernaturalibus instruit animam ad eos quoque actus virtutum, qui secundum substantiam possunt edi viribus tantum naturalibus; per vires gratiae autem fit, ut actus iam sint supernaturales et alterius plane ordinis, quam si ederentur ab homine suis naturalibus viribus permisso. Sic igitur intelligi potest, quod Deus ad inspirationem idearum et sententiarum, quas Scripturam consignari et ita tamquam verbum suum Ecclesiae proponi voluit, quandoque uteretur etiam instrumentis externis, suppeditando hominibus inspirandis documenta, testes, propriam rerum scribendarum inspectionem et naturalem cognitionem, quibuscum adiuventis suam internam illustrationem intellectus et motionem voluntatis coniungeret, atque efficeret, ut ea omnia et sola mente

conciperent et complecterentur voluntate ad scribendum, quae ipse suo consilio comprehendit per Scripturam Ecclesiae communicanda. Hinc nulla adversus inspirationem existit difficultas, quod e. g. scriptor libri 2. Mach. II. 24. 27. ait, se « a Lasone Cyrenaeo quinque libris comprehensa tentasse uno volumine breviare, » hocque in opere « negotium plenum vigiliarum et sudoris se assumpsisse; » quod pariter s. Lucas I. 2. 3. protestatur, sibi assecuto omnia diligenter, a testibus scilicet rerum gestarum, visum esse haec ex ordine scribere; quod Apostoli et nominatim Ioannes XIX. 36; 1. Io. I. 1. appellant, tamquam ad historicum motivum credibilitatis, ad suam propriam rerum inspectionem. Haec de ipsis rebus atque sententiis.

Ad vocabula autem et styllum in scribendo quod spectat, cum in his ut plurimum scriptores suo ingenio et eruditioni permisi, per assistentiam Spiritus Sancti tantummodo contra errores ipsi veritati et sinceritati rerum ac sententiarum obfuturos munirentur, poterat scriptor 2. Mach. XV. 39, excusare tenuitatem et mediocritatem, et poterat Paulus 2. Cor. XI. 6. fateri se « imperitum sermone sed non scientiam » (ἰδιωτης τῆς λέξεως ἀλλ' οὐ τῆς γνώσεως.) Hoc eodem sensu s. Thomas declarat, quod dicitur in glossa (ordinaria Walafridi Strabonis) de epistola ad Hebraeos: « non est mirandum (ita Walafridus), quod epistola ad Hebraeos maiore relucet facundia quam aliae; cum *naturale sit unicuique* plus in sua quam in aliena lingua valere » (putavit enim cum aliis, epistolam hanc a Paulo hebraice, ceteras vero graece fuisse scriptas). Unde Angelicus obicit sibi difficultatem contra supernaturale donum linguarum Apostolis concessum, eamque ita solvit: « dicendum quod, sicut dicitur 1. Cor. XII. 7, manifestatio Spiritus datur ad utilitatem, et ideo Paulus et alii Apostoli fuerunt instructi divinitus in linguis omnium gentium, quantum requirebatur ad fidei doctrinam; sed *quantum ad quaedam quae superadduntur humana arte ad ornatum et elegantiam locutionis, Apostolus instructus erat (scientia acquisita) in propria lingua, non autem in aliena* » S. Th. 2. 2. q. 176. a. 1. ad 1. Sermo est, ut patet, de elocutione et stylo in epistolis inspiratis.

Corollarium 2. Sicut charisma prophetiae generatim spectatum ita etiam charisma inspirationis ad scribendum non complectitur velut elementum essenziale sive ecstasin mentis sive suspensionem libertatis (1). Quamvis enim homines inspirati recipiant charisma illustrationis et motionis sine sua libera cooperatione, motio tamen non necessario est huiusmodi, ut voluntatem agat *antecedente necessitate*; sed satis est, ut eam moveat *infallibiliter* ad obsequendum. Vide Bonfrerii Praeloquia c. 8. sect. 2. 4. cf. S. Th. 2. 2. q. 173. a. 3. ad 4.

Corollarium 3. Sicut in instinctu prophetico ad loquendum, quem s. Thomas 2. 2. q. 173. a. 4. et ceteri theologi distinguunt a prophetia completa (cf. Aug. Genes. ad litt. l. III. n. 37.), ita etiam in inspiratione ad scribendum non videtur quidem essenziale, ut homo cognoscat se esse a Deo inspiratum; non tamen facile concedendum est, re ipsa alicui ex sacris scriptoribus suam inspirationem fuisse incompertam. Cf. Io. XI. 49-52. Vide Suarez de Fide disp. V. sect. 3. n. 15; disp. VIII. sect. 4. n. 2. 6; Bonfrerii Praeloq. c. 8. sect. 6. Per se patet, nostrae fidei de facto inspirationis non minus constare posse per revelationem illius a Christo vel Apostolis promulgatam, etiamsi factum ipsi homini inspirato non fuisset compertum (2).

(1) = Dicunt aliqui, prophetas extra se raptos prophetare, humana mente a Spiritu obumbrata. Verum id abhorret a professione divinae praesentiae, ut amentem reddat, qui a numine corripitur, et eam plenus esse coeperit divinarum doctrinarum, tunc a propria mente excidat... Quin potius neque lumen caecitatem parit, sed videndi facultatem a natura insitam elevat; neque Spiritus tenebras inducit animis, sed ad rerum intelligibilem cognitionem mentem excitat a peccati maculis puram = s. Basilius (vel alius) in Is. n. 5. T. I. p. 381.

(2) Homini inspirato non solum certitudine humana sed certitudine supernaturali constare debet de sua inspiratione, si ipsemet a Deo destinetur ad suum librum tamquam inspiratum proponendum, vel ad veritates sibi inspiratas tamquam revelationem divinam promulgandas. Sed haec ipsius hominis inspirati destinatio ac missio sane non pertinet ad essentiali inspirationis. Imo etiamsi e. g. de inspiratione librorum deuterocanonicorum V. T. nec scriptoribus nec ulli hominum ante Christum et Apostolos certo constitisset, inde omnino nihil sequeretur difficultatis contra eorum verissimam inspirationem nobis a Christo vel a Spiritu

Corollarium 4. Licet praeter Scripturas alia exstent documenta ecclesiastica, quae et verbum Dei continent et edita sunt sub assistentia Spiritus Sancti errore infallibiliter praecaventis, non tamen ideo praeter Scripturas alia sunt monumenta inspirata.

Corollarium 5. Cum proposito verbi *per libros* a Deo facta saltem secundum ordinariam librorum destinationem non videatur posse concipi per modum revelationis privatae, sed ex sese publica sit et directa ad populum Dei, vel certe hunc scopum habeant omnes libri, qui possint computari ad *sacram Scripturam* secundum propriam huius nominis significationem (vide th. I.); constat charisma extraordinarium inspirationis ad scribendos libros *sacrae Scripturae* cum ipsa consummatione revelationis catholicae desiisse. Vide Tract. de Traditione th. XXII. Licet vero etiam in praesenti oeconomia consummatae revelationis catholicae non absolute repugnet inspiratio ad scriptionem aliquam privatam, huiusmodi tamen scriptio, si exstaret, ad *Scripturam* Ecclesiae consignatam et ab Ecclesia fidelibus proponendam nullatenus pertineret; sed de illa eodem modo sentiendum esset, ut de revelationibus privatis generatim diximus in Corollario ad citatam th. XXII.

Sancto per Apostolos revelatam. Quod *prophetia* proprio ac pleno sensu non est aut dicitur, ubi deest homini inspirato conscientia supernaturalis charismatis, non probat, neque *inspirationem* ad scribendum sine hac conscientia posse consistere; quamvis inde possit inferri, non esse admittendam talem hominis inspirati ignorantem, nisi aliunde satis probetur. Huiusmodi autem probatio ignorati charismatis revera non suppetit in ullo ex scriptoribus librorum sacrorum, quos habemus in canone. Confer el. Denzinger de Cognit. Relig. T. II. l. II. n. 126.

THESIS IV.

*Confutatur notio inspirationis
quae sit per meram assistentiam divinam, et quae
dicitur inspiratio subsequens.*

« Falsum est, quod Ioannes Iahn aliique docerunt, sufficere ad rationem libri inspirati, et re ipsa inspirationem s. Scripturae in eo tantum esse positam, quod Deus sua assistentia averterit periculum errandi et homines reddiderit infallibiles in scribendo; idque falsum est, sive veritates ita scriptae iam prius revelatae fuisse dicantur sive revelatae non fuerint. Minori adhuc iure aliqui divinum testimonium de plena veracitate libri, humana solum ope scripti, appellarunt inspirationem subsequentem, et libros aliquos s. Scripturae praesertim in narrationibus rerum gestarum quae scriptoribus humanitus erant compertae, hoc modo subsequenter tantum inspiratos censere haud nefas esse putaverunt. »

I. Priorem inspirationis notionem inter duas quas confutamus, absolute et nullo inter libros Scripturae sive propheticos sive historicos facto discrimine statuit Ioannes Iahn. Ita enim ille definit. « *Divinam assistentiam ad praecedendos errores appellamus suggestionem seu inspirationem, quae appellatio usu loquendi consecrata est, quamvis non valde apta sit; exprimit enim aliquid positivum, cum tamen notio ei subiecta sit negativa.* In hoc ipso quippe haec divina praemunitio ab erroribus differt a revelatione, quod scriptori nullas novas cognitiones suppeditat, eum nihil docet; sed tantummodo impedit immixtionem errorum in iis, quae iam novit; revelatio autem doctrinas, cognitiones et intelligentiam divinorum consiliorum subministrat. Haec definitio inspirationis et distinctio a revelatione diligenter animadvertenda est; frequenter enim una cum altera permiscetur, ex qua confusio magnae deinde oriuntur difficultates. » Haec ille in Introductione ad divinos libros V. T. ed. 2^a. T. I. §. 19.

Bonfrerius obiter legenti eiusdem videri posset sententiae; revera tamen eius opinio multum ab illa Iahnii differt, licet etiam in Bonfreriana explicatione nequeat censi genuina et integra notio inspirationis expressa esse, nec ea

praesertim post definitionem Vaticanam amplius possit sustineri. Distinguit Bonfrerius modum triplicem, quo se habeat Spiritus Sanctus erga sacros scriptores, *antecedenter, concomitanter et consequenter*. De inspiratione sic dicta *consequente* agemus postea; interim *antecedentem* appellat Bonfrerius, « cum Spiritus Sanctus inspirat, revelat, demonstrat, quae dicenda scribendave sunt, ita ut de suo Marte proprio nihil addat scriptor; sed ea dumtaxat scribat, quae a Spiritu Sancto inspirata revelataque sunt. » Hunc modum refert ad eas partes librorum, ubi res inspiratae sunt ex sese supra vim intelligentiae humanae, nec homini naturaliter vel cognitae vel cognoscibiles. *Concomitanter* existimat se habuisse Spiritum Sanctum cum ss. scriptoribus in libris historicis, qua parte narrantur res gestae aliunde scriptoribus compertae: « ita (inquit) Evangelia, ita Acta Apostolorum, ita Machabaeorum libri, ita ceteri libri historici a prophetis aliisque conscripti. » Videri autem posset hic secundus modus *concomitans* Bonfrerii prorsus idem esse ac inspiratio illa a Iahnio asserta, non tamen est. Ita loquitur: « concomitanter sese habet Spiritus Sanctus, cum non ad modum dictantis et inspirantis (intellige: suppeditantis res incomptas) se habet sed ad eum modum, quo qui alterum scribentem oculo dirigeret, ne in re quapiam erraret. Hoc enim modo potest Spiritus Sanctus scriptorem hagiographum dirigere, ut in nullo eum errare fallive permittat; cum enim praesciat, quid ille scripturus sit, ita ei adstat, ut sicubi videret eum erraturum, inspiratione sua (suggestione rei incomptas) illi esset adfuturus. » Porro in hominibus sub hac concomitante Spiritus Sancti actione scribentibus « est determinatio quaedam ab extrinseco, ut diversa vel contraria iis quae scribunt, scribere non possint, cum scribentes Spiritus Sanctus non patiatur errare, semper adstet scribentibus *paratus in actu primo illis, quae scribenda sunt, inspirare*, sicubi sibi relictis essent aberraturi; ab intrinseco tamen liberi sunt, cum re ipsa illos Spiritus Sanctus non determinet, nec quidquam antecedenter in illis operetur, nisi *sicubi operatio divina illis est necessaria*. » Praeloq. c. 8. sect. 1-4. Vide etiam Richardi Simon Hist.

crit. N. T. P. I. c. 23. 24; Calmet dissert. de Inspirat. art. 2. (ad 2. Pet. I. 21.).

Discrimen itaque huius sententiae ab altera Iahnii potissimum duplex est, quod *a*) Bonfrerius solam assistentiam ad praevendos errores non extendit ad omnes libros et textus Scripturae; quod *b*) cum assistentia ubique in omnibus libris et locis coniunctam admittit inspirationem positivam *in actu primo*, quae quoties est necessarium, transeat *in actum secundum*, atque scriptori res ipsas et sententias scribendas suggerat; ex quibus tribus notionibus, *assistentia* ad cavendos errores, *parata in actu primo suggestione* scribendorum, *suggestione scribendorum in actu secundo* ubi necessitas postulet, consistit et absolvitur notio integra illius *modi concomitantis*; non ergo haec, ut apud Iahnium, est notio solum *negativa* (1). Quae quamvis ita sint, existimamus tamen hanc etiam Bonfrerii sententiam et explicacionem inspirationis concomitantis sine dubio falsam esse. Quamvis enim inspiratio proprie dicta *in actu primo* ubique scriptori parata esse dicatur, re tamen vera in sacris libris multa exstarent scripta, quae in actu secundo proprie inspirata non essent, sed solum humanis viribus licet sub assistentia Dei infallibili conscripta. Unde ex parte convenit cum Iahnii sententia, atque adeo simul cum ea confutabitur. Sententia autem Iahnii confutatur iis omnino omnibus argumentis, quibus II. et III. thesim probavimus.

1°. Ipsemet Iahn fatetur, nomine *inspirationis* significari actum positivum; unde hoc nomen ait minus esse idoneum ad exprimendam notionem *negativam* a se statutam. Atqui nomen est biblicum adhibitum ab Apostolis; eius notio *positiva* manifesto deducitur ex doctrina Christi, prophetarum et Apostolorum, ut ea exhibetur tam in Scripturis veteris

(1) Si quis legat De Piazii dissertationem praeliminare in Scripturas T. I. l. I. c. 2. §. 7. et citata ibi verba aliqua detruncata Cornelii à Lapide ex commentario in 2. Tim. III. 16, existimare posset, Cornelium in libris Scripturae historicis et moralibus assistentiam Spiritus Sancti ad scriptionem infallibilem admisisse, non autem inspirationem sensu proprio, quo eam tenendam esse dicimus. At Cornelli doctrina de inspiratione eo ipso in loco est omnino sincera, dummodo contextus integer legatur.

Testamenti quam in scriptis evangelicis et apostolicis; est declarata in universali praedicatione ecclesiastica; expressa in symbolis et in Conciliorum definitionibus (th. II. III). Ergo ex ipsa doctrina revelata quam in superioribus demonstravimus, Scripturae sunt inspiratae sensu proprio et *positivo*, non autem impropria et *negativa* solum significatione.

2°. Ex demonstratis inspiratio talis est actio Dei in homines, et libri Scripturae ita sunt opus hominum inspiratorum, ut Deus credi debeat *librorum auctor*. Atqui si divina assistentia solum impeditit errores, ceterum vero homines proprio Marte libros scripserunt, Deus non est *auctor librorum*.

3°. Si ea esset notio inspirationis et si Scripturae eo solum sensu essent inspiratae, oecumenica Concilia et summus Pontifex possent scribere libros vel certe documenta definitionum per inspirationem, et charisma inspirationis proinde esset ordinarium. Re etiam vera alia praeter Scripturas existerent documenta inspirata. Atqui haec omnia oppido falsa sunt.

Per se patet, hanc inspirationis notionem manere falsam, sive agatur de locis Scripturae continentibus doctrinam extra actum inspirationis iam revelatam scriptoribus ipsis vel aliis, sive sermo sit de libris et locis, quorum doctrina et sententiae aliunde revelatae non erant. Si enim doctrina revelata litteris consignetur ab homine Marte proprio et Dei assistentia solum praevemente errorem; non propterea Deus erit *auctor libri*, licet infallibiliter continentis doctrinam revelatam, ut patet in canonibus et definitionibus Conciliorum, in quibus infallibiliter continetur doctrina revelata, non tamen Deus est *auctor scripti ipsius* eo sensu proprio, quo Deus credendus est *auctor Scripturae inspiratae* (th. II. III.).

4°. Conceptu illo Iahnii de inspiratione supposito multa in Scripturis continerentur explicite, quae tamen non essent verbum Dei, nec a Deo explicite revelata. Si enim s. Lucas exempli gratia (quod idem valet de aliis narrationibus historicis et doctrinis moralibus Bibliorum) in Actis res

gestas Pauli et aliorum narravit tantummodo, quatenus eas novit scientia humana acquisita, et Deus solum impeditit errorem; illa facta in se ipsis non sunt a Deo manifestata sed ab homine tantum, licet ex divina assistentia infallibiliter certum sit, facta accidisse ita, ut ab homine narratur. Quia igitur haec assistentia supponitur revelata, poterit in revelatione divinae assistentiae censi implicite revelata *veritas* factorum quae narrantur; non tamen facta erunt revelata explicite et in se ipsis. Qui ergo ea facta negaret, peccaret contra fidem, quia negaret verbum Dei revelantis assistentiam et in assistentia infallibilem veritatem narrationis, non autem negaret verbum Dei explicite revelantis ipsa facta in se ipsis, quia huiusmodi verbum nullum existeret. Unde divina revelatio ad huiusmodi facta et doctrinas morales sacrae Scripturae eo fere modo se haberet, quo e. g. se habet revelatio ad facta dogmatica, quae ab Ecclesia infallibili veracitate definiuntur. Atqui haec omnia sunt prorsus falsa et absurda. Ergo falsus est ille conceptus inspirationis, ex quo haec consequuntur.

II. In altera parte theseos agimus de opinione aliqua singulari, quae olim a paucissimis quibusdam theologis in Belgio proposita tanquam hypothesis possibilis, nostra aetate in lucem revocari coepit velut thesis de notione inspirationis reipsa obtinentis in quibusdam Scripturae libris. Bonfrerius l. c. sect. 7. describit tertium modum, quo Spiritus Sanctus se habere *posset* in librorum scriptione. « *Consequenter* se habere *posset* Spiritus Sanctus, inquit, si quid humano spiritu absque Spiritus Sancti ope, directione, assistentia a quopiam scriptore esset conscriptum, postea tamen Spiritus Sanctus testaretur, omnia quae in eo scripta essent, vera esse; certum enim est, tunc totum hoc scriptum fore Dei verbum, et eandem infallibilem veritatem habiturum, quam habent cetera, quae inspiratione vel directione eiusdem Spiritus Sancti conscripta essent. »

Librum ita a Spiritu Sancto probatum fore *Scripturam sacram*, persuadere instituit duplici argumento. Nam a) decretum quod ab alio proprio Marte scriptum rex approbat, fit verbum regis. b) Sententiam aliquam ab homine prola-

tam Spiritus Sanctus a potest reddere Scripturam sacram et verbum Dei eam probando et veram esse asserendo; et ita de facto fecit » approbando sententiam aliquam poetarum profanorum Arati Act. XVII. 28. et Epimenidis Tit. I. 12. et Menandri 1. Cor. XV. 33. (vide s. Hieronymum ep. 70. n. 2. ad Magnum). Ergo « pari modo integram historiam vel librum aliquem quamquam initio profano spiritu scriptum posset Spiritus Sanctus Scripturam sacram reddere asserendo, vera esse omnia quae in eo libro haberentur. » Declarat vero Bonfrerius diserte, hanc suam hypothesis se nolle applicatam libro cuicumque Scripturae sacrae, quam nunc habemus. « Hoc tertio modo, inquit, etsi non existimem Spiritum Sanctum aliquando usum in iis quos habemus sacrae Scripturae libris, absolute tamen nihil vetat uti, vel etiam aliquando usum forte in iis libris nonnullis, quos diximus fuisse Scripturam sacram et postea tamen intercidisse, » quia scilicet in Scriptura quam habemus, ipsa citatione et appellatione ad eos videntur approbati esse ut veraces. Ita etiam ut doctrina *hypothetica et possibilitatis* ante Bonfrerium a Lessio et Hamelio thesis proposita est (1): « si aliquod opus pium et salutare humana industria ex divino instinctu compositum (2) publico testimonio Spiritus Sancti approbaretur tanquam in omnibus suis partibus verissimum, tale opus habiturum auctoritatem neque infallibilem, atque (habet) Scriptura sacra, et recte Scripturam sacram et verbum Dei appellatum iri. Nam eiusdem est auctoritatis epistola a rege dictata, et (alia) ab eo subscripta; qui modus, *etsi de facto putem eum non inveniri in aliquo Scripturae canonicae libro, non tamen est impossibilis* » (Hist. Congreg. de Auxil. Livini de Meyer l. I. c. 9. ed. Venet. 1742. p. 24.).

(1) In thesibus ab adversariis obiectis, quas Lessius et Hamelio non agnoverunt ut suas, haec ita erat concepta: « liber aliquis, qualis forte est secundus Machabaeorum, humana industria sine assistentia Spiritus Sancti scriptus, si Spiritus Sanctus postea testetur nihil tibi esse falsum, efficitur Scriptura sacra » (Hist. de Auxil. l. I. c. 7. p. 17.).

(2) Si hic instinctus esset ea inspiratio, quam superioribus thesibus descripsimus, theoria haec nihil haberet commune cum altera Bonfrerii; sed revera in contextu non videtur significari illa proprie dicta inspiratio.

At nostris hisce temporibus opinio de approbatione subsequente, qua liber aliquis fiat Scriptura sacra, proposita est formâ longe deteriori a nonnullis eruditissimis, qui censuerunt reipsa plures seu libros seu librorum textus exstare in nostro canone Scripturarum, qui humana tantum ope scripti postmodum fuerint nihilominus auctoritate et approbatione Ecclesiae accessiti sacris Scripturis. Imo appellando ad Bonfrerium hanc approbationem dicunt *inspiratorem subsequentem*, et librum ita approbatum fieri aiunt *inspiratum*, quem quidem modum loquendi valde incommodum et vero ineptum, nec Bonfrerius nec ullus alius ante haec tempora adhibuit. Proponunt itaque et suam faciunt in primis distinctionem inspirationis *antecedentis et concomitantis*; tum ita proseguuntur. « Fieri etiam potest, ut scriptum aliquod primitus *solis ordinariis humanis viribus* confectum, eo demum ad dignitatem verbi Dei elevatum esset atque hoc ipso *inspiratum erasisset, quod canoni insertum est* (1). In hac hypothesi scriptum aliquod factum

(1) Insertio in canonem non est nisi testificatio et declaratio librum esse inspiratum, ac proinde inspiratio non efficitur per insertionem in canonem; sed ei praesupponitur ut obiectum declarationis. Est haec doctrina de modo, quo liber inspiratus fieri queat, eo magis mira, quod insertio in canonem seu in clenchum librorum, qui certo et indubitante ab omnibus credendi sunt inspirati, fieri potuit et quoad aliquos libros re ipsa facta est ab Ecclesia post tempora Apostolorum ex Traditione quidem apostolica. Quam insertionem posteriorem auctor non solum non negat, sed videtur non abhorreere a sententia, libros ab Apostolis nondum habitos tamquam inspiratos posse deinceps ab Ecclesia declarari canonicos atque ita reddi inspiratos. Existimat enim libros Paralipomenon, Esdrae, Nehemiae, Esther post aetatem domum Iosephi Flavii « usu magis magisque consecratos fuisse, » hisque « ab Ecclesia circa idem tempus » additos fuisse libros denterocanonicos (Histor. revelat. p. 697. 699.). Ex hac opinione consequeretur, Ecclesiam posse efficere, ut liber antea non inspiratus, incipiat esse inspiratus, quod sane dici non potest. Aliquid huiusmodi indicavit Sixtus Semensis Bibl. sacrae l. VIII. haeres. 12. ad obiect. 7. ed. 1742. T. II. p. 1098. « Nec quidquam, inquit, illorum (librorum Mach.) fidei derogatur, etiamsi ab auctore profano scripti sint, cum libri fides non ab auctore sed ab Ecclesiae catholicae auctoritate pendeat, et quod illa acceperit, verum et indubitatum esse oportet, a quocumque dictum sit auctore, quem (auctorem Mach.) ego neque sacrum neque profanum ausim affirmare. » De-

esset verbum Dei eo modo, quo locus aliquis a Cicerone scriptus fit verbum meum, quando illum in aliqua oratione vel epistola usurpo ad *meum* conceptum exprimendum: haec est *inspiratio subsequens*. Quenam ex hisce tribus speciebus inspirationis ad hunc vel illum librum, ad hunc vel illum versum referenda sit, vix potest singillatim definiri; dicere tantum possumus, ea loca, in quibus expressum est: haec dicit Dominus vel aliquid simile, probabilius ad primam (antecedentem), *narrationes vero historicas rerum quae subsunt experientiae, ad posteriorem (subsequentem) pertinere posse*. Libri poetici videntur potissimum ad secundam (concomitantem) censendi » (Historia revelationis biblicae auctore D. Daniele Haneberg. 1850. p. 774.).

Haec omnia praesertim post definitionem editam in oecumenico Concilio Vaticano; sustineri nullo modo possunt. Definitio ita habet. « Eos vero (libros integros cum omnibus suis partibus, prout in Trid. Concilii decreto recensentur et in veteri vulgata latina editione habentur) Ecclesia pro sacris et canonicis habet, non ideo quod sola humana industria concinnati, sua deinde auctoritate sint approbati; nec ideo dumtaxat, quod revelationem sine errore contineant; sed propterea, quod Spiritu Sancto inspirante conscripti Deum habent auctorem, atque ut tales ipsi Ecclesiae traditi sunt » (Constitut. *Dei Filius* cap. 2.). Ut patet, a) duplex error hac Concilii declaratione *directe excluditur*, quod libri aliqui Scripturae sint scripti sola humana industria, qui tamen ab Ecclesia deinde approbati et inserti in canonem Scripturarum, hac ratione habeantur sacri et canonici; vel quod aliqui libri Scripturae solum ratione materiae non autem ratione ipsius scriptionis sint libri divini. b) Positive docetur, libros Scripturae esse sacros ratione ipsius scri-

buisse advertere Sixtus, Ecclesiam infallibilem tradere hos libros ut auctorum inspiratorum, et ideo quia oportet indubitatum esse, quod illa ex Traditione apostolica accepit, repugnare auctores fuisse profanos; et repugnare, ab Ecclesia infallibili tradit tamquam Scripturam sacram librum scriptum ab auctore profano. Ab Ecclesiae itaque auctoritate pendet nostra cognitio, librum esse inspiratum; non autem ab ea pendet, sed tamquam obiectum Traditionis et definitionis praecedit et praesupponitur ipsum factum inspirationis.

ptionis sub inspiratione Spiritus Sancti ita, ut Deum habeant auctorem. Neque tamen singulae notae, quibus constet inspiratio divina, et quae requirantur, ut Deus sit auctor librorum, a Concilio ipso explicantur. Hinc c) theologice demonstrando notionem inspirationis eiusque discrimen ab assistentia divina, atque declarando, quid requiratur vel saltem quid non sufficiat ad illud, ut Deus sit auctor librorum, ex hac definitione Concilii per conclusionem theologiam infertur falsitas illius etiam sententiae, quae solam assistentiam divinam qua Deus scribentibus adfuerit eos praemuniens ab omni errore, sufficere asserit ad rationem Scripturae sacrae, qualem Ecclesia nunc habet, reque ipsa in aliquibus libris sacris aut librorum partibus non aliam inspirationem ab hac assistentia distinctam locum habuisse.

d) De sententia vero mere hypothetica, ut eam Bonfrerius explicuit, Concilium non loquitur. Revera si tantummodo dicitur, librum humanitus scriptum, cuius in omnibus et singulis veracitatem Deus postmodum revelatione publica revelasset, posse dici sacram Scripturam et habiturum auctoritatem divinam, his potest esse de verbis, dummodo agnoscat diversitas huiusmodi libri a Scriptura divinitus inspirata, quam accepit et habet Ecclesia.

Quod spectat ad intestinam fallaciam illius perperam appellatae *inspirationis subsequentis*, ut rerum confusionem extricemus, distinguimus tria haec: liber est inspiratus, liber est Scriptura sacra, liber continet verbum Dei; postremo vero quaeremus, quomodo non absolute repugnet, aliquem librum humanitus scriptum fieri scriptum divinitus seu inspiratum.

1°. Inspiratio est divina supernaturalis actio in hominem scribentem, ex qua liber ab homine inspirato scriptus, est et appellatur *terminative* inspiratus. Atqui divina approbatio et declaratio, in libro aliquo humana solum ope scripto nihil esse non verum, non est actio Dei in scriptorem; nec per hanc declarationem fit, ut actus praeteritus scribendi desinat esse mere humanus, et liber iam pridem conscriptus ope mere humana incipiat esse scriptus divinitus. Ergo talis approbatio non est nec esse potest inspiratio, nec talis liber potest esse inspiratus.

2°. Nomen *Scripturae et Scripturae sacrae* est ex usu biblico et christiano nomen proprium designans non aliud quodecumque sacrum monumentum nisi libros et partes librorum, qui sub divina inspiratione scripti sunt. Ergo cum subsequens divina approbatio et declaratio veracitatis non possit efficere librum inspiratum et origine homogenum libris Scripturae; neque potest efficere, ut pertineat ad s. Scripturam proprio nomina dictam. Si scriptura sacra accipiatur significatione communiore et generica, efficit utique divina revelatio veracitatis et sanctitatis doctrinae, ut talis scriptura iam sit sacra, sicut definitiones Conciliorum vel Romanorum Pontificum propter infallibilem veracitatem, de qua ex revelatione divina constat, dici possunt scripta sacra.

3°. Ex huiusmodi attestazione veracitatis libri a Deo ipso per revelationem catholicam facta consequeretur sane, ut quae in libro humanae originis continerentur, essent veritates divinitus revelatae et proinde verbum Dei credendum. Sicut enim generatim veritates ab hominibus naturaliter cognitae, ita etiam veritates naturaliter ab aliquo homine cognitae et scriptae posset Deus revelatione supernaturali proponere credendas, idque efficeret hoc ipso, quod per publicam revelationem attestaretur veracitatem libri. At non ideo liber ille humanitus scriptus esset liber inspiratus aut Scriptura sacra proprii nominis, quamvis dici posset liber divinus ratione materiae et veritatum, quas continet (cf. th. II.). De huiusmodi catholica revelatione Dei subsequente locuti sunt illi nonnulli theologi Belgae, de quibus diximus. Quia vero viderunt, libros quos habemus in canone, simpliciter et omnes una ratione esse traditos ut *libros Dei auctoris*, de ista vero alia diversa revelatione subsequente quoad aliquem eorum nullum esse vestigium; ideo sapienter protestati sunt, se illam suam theoriam hypotheticam nulli prorsus libro canonico applicatam velle. At quod Sixtus Senensis et quidam recentiores dixerunt de susceptione in canone per auctoritatem Ecclesiae, qua liber humana solum industria scriptus fieri possit Scriptura sacra, imo re ipsa aliquos libros vel librorum partes hac insertionem in cano-

nem evasisse *Scripturam inspiratam inspiratione subsequente*, longe diversum est. Talis enim libri humani susceptio in canone a) ab infallibili Ecclesia fieri nequit, quia esset fallax testimonium de libri inspiratione, qui inspiratus non est. b) Infallibilis definitio Ecclesiae de veritate omnium quae in libro aliquo humano continentur, non repugnat quidem; at per eam non solum liber non fieret Scriptura inspirata, sed neque efficeretur, ut veritates in eo libro contentae essent veritates divinitus revelatae. Talis enim definitio eodem modo se haberet ut definitio in factis dogmaticis; constaret scilicet de veritate omnium quae scripta essent in libro, non per immediatam revelationem Dei sed per revelatam infallibilitatem testantis Ecclesiae vel Pontificis; credenda ergo essent fide non immediate sed mediate divinâ (cf. supra p. 124.).

Ceterum illi theologi nonnulli qui locuti sunt de subsequente revelatione Dei, per quam liber humanus fieri posset Scriptura sacra, videntur decepti esse confusione divinitatis libri ratione *materiae* quam continet, et ratione *scriptionis*. Confundunt scilicet comprehensionem verbi Dei et divinam originem seu inspirationem ipsius scriptionis. Quia vident divina revelatione subsequente effici posse, ut quod continetur in libro veraci humanitus scripto, iam sit verbum Dei, concludunt, librum ipsum esse inspiratum et esse Scripturam sacram, quod tamen nullo modo sequitur.

Hinc etiam respondebis ad probationem, quam adferunt ex similitudine diplomatis regii. Si minister regius documentum suo Marte scripsit nec sensa suppeditante nec movente voluntatem ministri, nulla approbatione rex fieret auctor *scripti operis*. Approbatione tamen regis leges, quae in eo documento scriptae essent, fierent leges regiae, quia lex suam formalem rationem et robur legis obtinet non a iureconsultis qui illam mente conceperunt, et scripserunt, sed ex manifestatione voluntatis regiae et ex approbatione a rege facta. Hoc etiam sensu codices legum tribuuntur principibus e. g. Iustiniano, Theodosio etc. non quod ipsi dicantur *auctores librorum*, sed quod contenta in codicibus ab auctoritate et voluntate principum vim legis habent.

Neque enim eadem est significatio, quando dicitur *auctor libri*, et quando nominatur *codex Theodosianus vel diploma regis vel testamentum testatoris*; priori illa locutione significatur, ex cuius mente ipse sententiarum complexus emanaverit et conscriptus fuerit; appellationibus posterioribus per se tantummodo dicitur, a quo codex, diploma, testamentum habeat auctoritatem et vim obligandi.

4°. Quia adversarii provocant ad sententias aliquas gentilium, quas dicunt factas esse Scripturam sacram subsequente approbatione veracitatis, et ad similitudinem, quod unus alterius e. g. Ciceronis sententias potest reddere suas; ad huius rei declarationem inquirendum est, quomodo documentum pridem humanitus exaratum possit fieri inspiratum. Ex dictis iam constat, librum inspiratum et proprio nomine Scripturam sacram non posse esse nisi ex actione supernaturali Dei in hominem ad scribendum, ex qua liber existit *origine* inspiratus. Ergo a) nulla subsequens *approbatio* potest librum reddere inspiratum. b) Nec assumptio sententiae profanae facta ab auctore inspirato eam efficit in se inspiratam, quamvis relatio et applicatio vel narratio illius sententiae ab homine profano dictae sit inspirata. Sic e. g. relatio sermonum amicorum Iob, immo etiam sententiarum hominum impiorum, « qui dixerunt cogitantes apud se non recte... coronemus nos rosis » etc. Sap. II, narratio dicti a caeco sanato: « Deus peccatores non audit » Io. IX. 31, applicatio versuum Arati et Epimenidis Act. XVII. 28; Tit. I. 12. sine dubio inspirata est; at non ideo illae sententiae in se, vel ut exstant in libris poetarum, evaserunt veritas inspirata. Nihilominus c) non repugnet, aliquam sententiam veram sed humanitus scriptam fieri inspiratam. Sicut enim praecedens naturalis cognitio veritatis non est ratio, cur Deus eam non possit inspirare ad scribendum, ita etiam praecedens naturalis scriptio non est ratio, quae ex sese impediatur inspirationem eiusdem veritatis ad eam scribendam divinitus; tum vero neque repugnet, ut ad sententiam eandem inspiratam exprimendam adhiberentur eadem verba, quibus usus est auctor profanus. Sic non repugnat, ut auctor inspiratus 2. Mach. compendium

historiae Iasonis Cyrenaei sibi inspiratum ad scribendum, concepisset verbis ipsis Iasonis, quem supponimus auctorem non inspiratum. Hinc etiam concedimus non absolute repugnare, ut inspirarentur res et sententiae omnes, quae iam exstarent scriptae humanitus in aliquo libro undequaque veraci. Si deinde res illae omnes et sententiae inspiratae ad scribendum exprimerentur iisdem verbis, quibus usus erat auctor non inspiratus; in hac hypothesis idem conceptus vel idem liber integer scriptus esset bis modo valde diverso, semel humanitus et iterum divinitus. Hoc vero licet ex ipsa notione inspirationis per se non repugnans, attamen si de libro integro agatur, fere ludicrum videtur, nec satis conciliandum cum divina maiestate et sapientia.

CAPUT II.

DE MODO QUO LIBRI INSPIRATI NOBIS INNOTESCUNT.

THESIS V.

De inefficacia argumentorum internorum ad demonstrandam inspirationem librorum.

« Nullo iure quidam Protestantes quoad libros novi Testamenti certum tum positivum tum exclusivum ad dignoscendas Scripturas inspiratas collocarunt in munere apostolatus, quo scriptores fuerint insignes. Fallax pariter est argumentum, quo Protestantes alii eos libros omnes et solos, quos in sua ab Ecclesia defectione cum unicam fidei regulam conservarunt, tamquam divinitus inspiratos innotescere affirmant ex characteribus internis librorum, tum ex eorum doctrina scilicet et forma tum ex salutari in legentium animos efficacia. »

I. Ioannes David Michaëlis (Introduct. in N. Testam. T. I. cap. 3.) hanc statuit doctrinam. a) Nemini Protestantium ex principiis suae Confessionis fas est appellare ad testimonium Ecclesiae sive praesentis sive antecedentis aut etiam apostolicae aetatis ad probandam inspirationem librorum sacrorum, quos suscipiunt velut unicam regulam fidei. Argumentum vero Protestantium ductum ex « sapore » et ex utilitate horum librorum inane est et inefficax ad

probendam inspirationem (1). b) De inspiratione librorum V. T. possumus certi esse ex testimonio Christi et Apostolorum; huiusmodi vero testimonium disertum nullum exstat pro inspiratione librorum N. T. c) Criterium validum pro inspiratione horum librorum unicum est, si sint scripti ab Apostolis. Unde inspiratio librorum N. T., qui ab aliis scripti sunt quam ab Apostolis, ut Evangelii Marci et Lucae, non potest demonstrari. d) Apostolos inspiratos fuisse vi muneris apostolici, a Michaëlisio probatur argumentis, quae revocantur ad tria. α) Apostolorum munus et charisma est excellentius quam prophetarum; atqui prophetae erant inspirati; ergo inspirati erant etiam Apostoli. β) Christus promisit et misit Apostolis Spiritum Sanctum, ut doceret eos omnem veritatem. γ) Fides nostra innititur doctrinae Apostolorum; ergo eorum scripta in quibus doctrina fidei ad nos pervenit, debent esse inspirata. Habebant a Christo potestatem legiferam; ergo eorum scripta quae continent doctrinam moralem, sunt inspirata (2). Tandem appendicis

(1) De his argumentis Protestantium ex interna librorum indole ductis paulo post agemus. Interim confessio Michaëlisii non caret suo valore et acumine. In versione gallica ita est. « Une sensation intérieure des effets du St. Esprit et la conviction de l'utilité de ces écrits pour améliorer le cœur et nous purifier, sont des critères aussi incertains que le précédent. Quant à cette sensation intérieure, je dois avouer que je ne l'ai jamais éprouvée, et ceux qui la ressentent, ne sont ni dignes d'envie ni plus près de la vérité, puisque les Mahométans l'éprouvent aussi bien que les Chrétiens (haec valent de sensu fanatico pietistarum et aliorum enthusiastarum); et comme cette sensation intérieure est la seule preuve sur laquelle Mahomet ait fondé sa religion, nous devons conclure, qu'elle est trompeuse. L'autre caractère est également insuffisant, puisque de pieux sentiments peuvent être excités par des ouvrages purement humains, par les écrits des philosophes ou même par des doctrines fondées sur l'erreur; et s'il était possible de tirer une conclusion de ces prémisses, les prémisses elles-mêmes sont incertaines, puisqu'on a l'exemple d'hommes souverainement méprisables, qui ont cru avoir atteint le plus haut degré de sainteté » (haec omnia vera sunt, si sistitur in mero sensibili affectu, et vera fides tamquam norma dirigens non praesupponitur).

(2) In verbis Christi Matth. XVI. 18. 19: « tu es Petrus et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam... Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in coelis, et quodcumque solveris super terram,